

Semecon Oy
PL 7
84101 Ylivieska

Uusnivalan aurinkovoimahanke, Ylivieska ja Nivala**Perusteltu päätelmä**

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta. Perusteltu päätelmä perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) 23 §:ään.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena on toiminut 31.12.2025 saakka Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja valtion aluehallinnon uudistuksen myötä yhteysviranomaisena toimii 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto.

1 Hanketiedot**1.1 Hankkeen perustiedot**

Uusnivalan aurinkovoimahanke, Ylivieska ja Nivala.

Hankkeesta vastaava on Semecon Oy. Hankkeesta vastaavan konsulttina ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on toiminut Envineer Oy.

1.2 Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Hankkeessa suunnitellaan aurinkovoiman tuotantoaluetta Pohjannevan alueelle Ylivieskan ja Nivalan rajalle. Hankealueen kokonaispinta-ala on noin 300 ha ja sille sijoittuva aurinkovoimala on laajimmillaan noin 260 ha. Sähkönsiirto toteutetaan liittymällä maakaapelilla voimala-alueen lounaispuolella 1,7 km sijaitsevalle Uusnivalan sähköasemalle. Aurinkovoimala käsittää paneelikentät, invertterit, muuntamorakenteet, kaapeloinnit ja kevyen huoltotieverkoston.

YVA-menettelyssä tarkasteltiin seuraavia vaihtoehtoja:

VE0: Hanketta ei toteuteta.

VE1: Aurinkopaneelialueen koko on noin 260 ha ja energiantuotannon laskennallinen maksimiteho noin 273 MWp. Vuotuisen tuotannon arvioidaan olevan noin 240–260 GWh

VE2: Aurinkopaneelialueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 225 ha ja tuotannon maksimiteho noin 230 MWp. Vuotuinen tuotanto on noin 200–220 GWh.

Sähkönsiirrolle tarkasteltiin kahta vaihtoehtoista maakaapelireittiä. Vaihtoehdossa SVE1 reitti kulkee Fingrid Oyj:n olemassa olevaa, hankealueen länsipuolitse kulkevaa voimajohtokäytävää pitkin. SVE2 vaihtoehdossa maakaapelireitti seuraa pääosin nykyistä tiestöä. Sähkönsiirto sijoittuu Nivalan kaupungin alueelle.

Tarkempi kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista on esitetty arviointiselostuksessa.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

2.1 Arviointiselostuksen vireilletulo

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (jäljempänä arviointimenettely) on tullut vireille, kun hankkeesta vastaava Semecon Oy on toimittanut ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 21.8.2025. Arviointiohjelma oli nähtävillä 25.9.2025 - 31.10.2025 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 1.12.2025.

Hankkeesta vastaava on toimittanut 6.5.2026 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteen 1 kohdan 2f perusteella.

2.2 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 22.5.2026 – 22.7.2026. Kuulutus julkaistiin Lupa- ja valvontaviraston verkkosivuilla www.lvv.fi/ajankohtaista/kuulutukset-ja-yleistiedoksiannot. Tieto kuulutuksesta lähetettiin Nivalan ja Ylivieskan kaupungeille julkaistavaksi kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin Nivala-lehdessä 21.5.2026 ja Kalajokilaakso-lehdessä 22.5.2026 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana:

- Ympäristöhallinnon verkkopalvelussa osoitteessa www.ymparisto.fi/uusnivala-aurinkovoima-YVA.
- Ylivieskan pääkirjasto (Kyöstintie 4, Ylivieska)
- Nivalan kaupunginkirjasto (Kalliontie 21, Nivala)

Arviointiselostuksen esittelytilaisuus järjestettiin 3.6.2026 Raudaskylän Kristillisen opiston tiloissa. Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä.

3 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 9 lausuntoa. Lausunnon antoivat seuraavat viranomaiset: Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, Nivalan kaupunki, Väylävirasto, Oulun museo- ja tiedekeskus (2 erillistä lausuntoa), Pohjois-Pohjanmaan liitto, Fingrid Oyj, Luonnonvarakeskus ja Pohjois-Suomen elinvoimakeskus. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa. Arviointiselostuksesta ei toimitettu mielipiteitä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta

www.ymparisto.fi/uusnivala-aurinkovoima-YVA.

Yhteenveto lausunnoista

Lausunnoissa katsottiin, että hankkeen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös alueellisen kehitysyhtiö Nihakin teettämä vetyputkisuunnitelma välillä Ylivieska-Nivala-Haapajärvi. Useissa lausunnoissa katsottiin, että ympäristövaikutukset on arvioitu pääosin riittävällä tarkkuudella.

Lausunnoissa tuotiin esiin, että maakuntakaava ei ohjaa aurinkovoimarakentamisen sijoittumista yksityiskohtaisten aluevarausten kautta samalla tavoin kuin seudullista tuulivoimarakentamista. Hankkeen suunnittelussa tulee ottaa huomioon maakuntakaavan yleiset suunnitteluperiaatteet sekä alueelle osoitetut muut merkinnät ja niitä koskevat suunnittelumääräykset.

Lausunnoissa todettiin, että hanke heikentää luonnonympäristöä erityisesti kasvillisuuden, luontotyyppien, linnuston suojellisesti merkittävien lajien ja ekologisten yhteyksien osalta. Haittoja voi lieventää huomioimalla ekologiset käytävät, säästämällä arvokkaita kohteita sekä ajoittamalla rakentaminen pesimäkauden ulkopuolelle. Laajamittainen maankäytön muutos ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa aiheuttavat kuitenkin merkittäviä kielteisiä luontovaikutuksia varsinkin pitkällä aikavälillä.

Lausunnoissa tuotiin esiin, että hankkeen rakentamisesta aiheutuva raskas liikenne voi heikentää liikenneturvallisuutta, mikä tulee huomioida kuljetusten suunnittelussa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää Raudaskosken koulun alueeseen, mikä on tunnistettu myös arviointiselostuksessa.

Lausunnoissa todettiin, että tehtyjen arkeologisten inventointien jälkeen hankealueelta ei tunneta muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Sähkönsiirtoreittien läheisyydestä tunnetaan yksi kiinteä muinaisjäännös. Arviointiselostuksessa on esitelty kattavasti hankealueen läheisyydessä sijaitsevat muinaisjäännökset ja arvioitu riittävällä tavalla arkeologiseen kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

Lausunnoissa katsottiin, että yhteisvaikutusten arviointi on osin yleispiirteistä eikä kumuloituvien vaikutusten alueellinen kokonaiskuva tai tarkempi konkretisointi kaikilta osin hahmotu.

Lausunnoissa huomautettiin, että esitettyjen lieventämistoimenpiteiden toteutettavuuteen liittyy epävarmuutta erityisesti silloin, kun keinot nojaavat hanketoimijan hallinnan ulkopuolisiin tekijöihin. Yhteisvaikutuksille ei ole arviointiselostuksessa esitetty lieventämiskeinoja.

4 Yhteysviranomaisen arvio arviointiselostuksen riittävydestä ja laadusta sekä laatijoiden pätevyydestä

Yhteysviranomainen on tarkistanut arviointiselostuksen riittävyden ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Yhteysviranomaisen arvion mukaan Uusnivalan aurinkovoimahankkeen arviointiselostus täyttää riittävältä osin YVA-lain 19 §:n ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten arviointimenettelystä antaman asetuksen (YVA-asetus 277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset.

Arviointiselostuksessa on esitetty sen laadintaan osallistuneiden koulutus ja kokemus. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään YVA-lain 33 §:n mukaisesti riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen ja sen sisältämien erillisselvitysten laatimiseen.

Arviointiselostus on pääosin laadittu arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta, eikä se sisällä sellaisia puutteita, jotka estäisivät yhteysviranomaista laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

5 Yhteysviranomaisen johtopäätös hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Uusnivalan aurinkovoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Arviointiselostuksessa on tunnistettu merkittäviksi myönteisiksi vaikutuksiksi vaikutukset elinkeinoelämään ja palveluihin sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen (aurinkoenergia). Merkittäviksi kielteisiksi vaikutuksiksi on tunnistettu vaikutukset ilmastoon, kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin, linnustoon, eläimistöön (liito-orava ja viitasammakko), ekologiseen kytkeytyneisyyteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä maankäyttöön, liikenteeseen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen (rakentamisaika).

Yhteysviranomainen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa on tunnistettu pääosin hankkeen merkittävät vaikutukset. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen kielteiset ilmastovaikutukset eivät ole merkittäviä, kun tarkastellaan alueelle kohdistuvia hankkeen toiminnallisia päästöjä. Arviointiselostuksen selvityksessä on otettu huomioon

myös ulkomaille kohdistuvat, paneelien tuotannosta syntyvät päästöt, jotka ovat laskelmien mukaan jopa 90 % toiminnallisista päästöistä.

Yhteysviranomainen katsoo, että pinta- ja pienvesiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyys on riippuvainen lieventämistoimenpiteistä, joita hanketoimija toteuttaa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutukset voivat nousta arviointiselostuksessa arvioitua suuremmaksi ilman asianmukaisia lieventämistoimenpiteitä. On tärkeää, että hankkeessa varmistetaan tehokkaiden vesiensuojelutoimenpiteiden- ja rakenteiden oikea-aikainen toteutus ja riittävyys hankkeen elinkaaren ajalle.

Yhteysviranomainen näkemys vaikutusten merkittävyydestä poikkeaa arviointiselostuksessa esitetystä joidenkin vaikutustyyppien osalta. Poikkeavat näkemykset on esitetty ja perusteltu myöhemmin perustellun päätelmän vaikutuskohtaisessa tarkastelussa.

Arviointiselostuksessa todettuja merkittäviä vaikutuksia on mahdollista lieventää erilaisilla toimenpiteillä. Arviointiselostuksessa on esitetty erinäisiä lieventämistoimenpiteitä, mutta ne on esitetty pääasiassa yleispiirteisesti, minkä vuoksi niiden vaikuttavuutta ei voi luotettavasti arvioida. Yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että hankkeen jatkosuunnittelussa tarkastellaan vielä mahdollisia lieventämistoimenpiteitä. Erityisesti hankkeesta aiheutuvien merkittävien vaikutusten osalta olisi tärkeää lieventää vaikutuksia.

Uusnivalan aurinkovoimahankkeen lähialueille sijoittuu useita eri suunnitteluvaiheissa olevia uusiutuvan energian tuotantohankkeita. Hankealueesta lähimmillään 200 metrin etäisyydellä on Urakkanevan tuulivoimahankkeen hankealue. Lisäksi alle 5 kilometrin etäisyydelle sijoittuu suunnitteilla olevan Vasaman tuulivoimahankkeen alueen osiot 1 ja 2. Yhteysviranomainen korostaa etenkin Urakkanevan tuulivoimahankkeen kanssa aiheutuvia mahdollisia yhteisvaikutuksia, joita kohdistuu erityisesti luonnonympäristöön ja pintavesiin. Uusnivalan aurinkovoimahanke voi osaltaan korostaa Urakkanevan tuulivoimahankkeesta kohdistuvia maisemavaikutuksia, kun aurinkovoima-alueelta poistetaan puusto, joka olisi muutoin ollut näköesteenä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä. Arviointiselostuksessa esitetty yhteisvaikutusten arviointi oli usean vaikutustyyppien osalta yleispiirteistä ja yhteysviranomainen katsoo tärkeäksi, että yhteisvaikutuksiin kiinnitetään huomiota myös mahdollisessa jatkosuunnittelussa.

5.1 Luonnonympäristö

Hankkeesta vastaavan arvion mukaan hankkeesta aiheutuu todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia vaihtoehtojen VE1 ja VE2 osalta kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin, linnustoon sekä liito-oravaan. Lisäksi vaihtoehdolla VE1 arvioitiin olevan merkittäviä vaikutuksia viitasammakkoon ja vaihtoehdolla SVE1 liito-oravaan. Yhteysviranomainen katsoo, että myös vaihtoehdoilla VE2 ja SVE1 on merkittävyydeltään suuria vaikutuksia viitasammakkoon, jota ei ole tunnistettu arviointiselostuksessa.

Hankkeen yhteisvaikutukset on tunnistettu pääosin asianmukaisesti. Yhteisvaikutusten tunnistaminen on tärkeää erityisesti liito-oravan kannalta, sillä Uusnivalan alueelle on

muodostumassa useiden kilometrien laajuinen energiantuotannon ja teknisen infrastruktuurin alue yhtenäiseen metsä- ja suoluontoympäristöön.

Kasvillisuus- ja luontotyytit

Hankealue sijoittuu metsä- ja suoalueille. Metsäiset alueet ovat enimmäkseen turvekankaita. Hankealueen keskiosassa on paikoin hyvin reheviä turvekankaita, joille on ojituksen myötä kehittynyt uhanalaiselle metsälajistolle tärkeitä ns. metsäluonnon uuselinympäristöjä erityisesti runsaan lehtilahopuuston seurauksena. Pohjoisosassa puolestaan on uhanalaista luontotyypeistä varttuneita kuivahkoja kankaita. Hankkeen vaikutusmekanismit kasvillisuuteen ja luontotyyppisiin on tunnistettu muutoin asianmukaisesti, mutta hankkeen mahdollisesti kuivattavaa vaikutusta ympäröiviin suoalueisiin ei ole tunnistettu taikka lievennetty.

Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyyppisiin on arvioitu suuriksi kielteisiksi. Yhteysviranomaisen yhtyy johtopäätökseen, mutta huomauttaa, että koska hankealueella on myös uhanalaisia luontotyyppisiä (VU, EN, CR), joiden alttius muutokselle on suuri, olisi vaikutustyyppien herkkyys tullut arvioida kohtalaista suuremmaksi. Vaikutusten merkittävyys on kuitenkin tästä huolimatta suuri.

Yhteysviranomaisen katsoo, ettei arviointiselostus esitä riittäviä lievennyskeinoja merkittävien kasvillisuus- ja luontotyyppivaikutusten vähentämiseksi. Hankealueen eteläosan luonnontilan neva ympäröivine rahkarämeineen on molemmissa hankevaihtoehtoissa esitetty asianmukaisesti säästettäväksi, mutta yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeessa tulisi tarkastella myös muiden uhanalaisten luontotyyppien, erityisesti kuvio 9 kangaskorven eli Etelä-Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi luokitellun luontotyyppien, rajaamista hankealueen ulkopuolelle.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen sähkönsiirtovaihtoehtojen vaikutusten merkittävyydet kasvillisuuteen ja luontotyyppisiin on arvioitu oikeansuuntaisesti vähäisiksi.

Linnusto

Yhteysviranomaisen yhtyy arvioon hankkeen suurista kielteisistä vaikutuksista linnustoon hankevaihtoehtoissa VE1 ja VE2. Linnustoselvitysten menetelmät eivät kaikilta osin ole olleet yleisesti käytössä olevien ohjeistusten ja käytäntöjen mukaisia, mistä syystä linnustovaikutusten arvio sisältää muutamia epävarmuuksia. Pöllöselvitystä ei ole toteutettu hankealueella ja metsäkanalintuselvitys on tehty lumettomaan aikaan eli epäoptimaalisissa olosuhteissa.

Arviointiselostuksen väite, jonka mukaan hankealueen lintujen parimäärä on alueellisesti alhainen, on vailla uskottavaa numeerista perustelua. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankealueen pesimätiheydet uhanalaisista pohjansirkusta sekä hömö- ja talitiaisista ovat verrattain suuria. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankealueen linnustollisesti arvokkaat osat olisi tullut rajata maastossa, jotta hankkeen linnustovaikutusten lieventäminen asianmukaisesti olisi mahdollista. Yhteysviranomaisen

näkemyksen mukaan hankkeessa ei ole esitetty riittäviä lievennyskeinoja erityisesti uhanalaisen metsälinnuston sekä vaikutusalueen luonnontilaisten suoalueiden huomioarvoisen linnuston osalta.

Luontoselvityksen mukaan hankealueella havaittiin tuore viirupöllön pönttö, jossa ei kuitenkaan ollut pesintää. Pöntön sijaintia ei ole esitetty. Yhteysviranomainen huomauttaa, että viirupöllö on luonnonsuojelulain 70 § 3 momentin tarkoittama pesäpaikkauskollinen lintulaji, jonka pesäpaikat ovat suojeltuja ympärivuotisesti ja joiden hävittäminen ilman luonnonsuojelulain 83 § poikkeamislupaa on kiellettyä. Mikäli laji pesii hankealueella, tulee reviirin säilyminen huomioida hankekehityksessä. Myöskään hankealueella havaittuja kuukkeleita ei ole esitetty kartoilla, joten vaikutustenarvio on osin puutteellinen. Tämä edellyttää hankkeen jatkosuunnittelussa lisätarkastelutarpeita luonnonsuojelulain vastaisten toimien poissulkemiseksi.

Yhteysviranomainen yhtyy arvioon sähkönsiirtovaihtoehtojen vähäisistä vaikutuksista linnustoon.

Luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Liito-orava

Vaikutukset liito-oravaan on arvioitu SVE1 osalta suuriksi ja SVE2 osalta kohtalaisiksi. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 liito-oravavaikutusten merkittävyyden osalta arviointiselostuksessa on tekstissä ja yhteenvetotaulukoissa ristiriitaista tietoa. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaihtoehtojen VE1, VE2 ja SVE1 vaikutukset liito-oravaan ovat suuria, sillä tiukasti suojeltuna ja alueellisesti hyvin harvinaisena esiintyvänä lajina vaikutustyyppin herkkyys tulee arvioida erittäin suureksi.

Sähkönsiirtovaihtoehdon SVE1 tuntumasta havaittiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka, jonka hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 § nojalla kiellettyä. Hankkeessa tulee huomioida myös Uusnivalan asema- ja yleiskaavan luontoselvityksissä (Sweco 21.11.2025) havaittu edelleen lajille soveltuva ja siten lainsuojaama lisääntymis- ja levähdyspaikka Savivainiossa ja huomioida kaavamennettelyn myötä tarkentuvat kaavamääräykset.

Yhteysviranomainen näkee puutteena, ettei arviointiselostus sisällä liito-oravan osalta yhteisvaikutustenarviota. Yhteysviranomainen huomauttaa, että lajin osalta tulee huomioida tunnistettujen elinpiirien kytkeytyvyys koko hankkeen vaikutusalueella eli myös hankealueen ulkopuolella sijaitseviin tunnistettuihin ja potentiaalsiin elinympäristöihin. Havaittu reviiri on jo nykyisellään haavoittuvainen pienuutensa ja heikkojen kulkuyhteyksiensä vuoksi. Yhteysviranomainen huomauttaa, että hankealueen luoteiskulman liito-oravalle soveltuvan varttuneen kuusikon, jossa on haaparyhmiä ja kolohaapoja, merkitys havaitulle reviirille jää arviointiselostuksessa epäselväksi ja sitä tulee tarkentaa. Nykytilanteessa alueiden välillä on kulkuyhteys. Pienialaisilla reviireillä vähäisetkin toimenpiteet voivat aiheuttaa luonnonsuojelulain 78 § vastaisia vaikutuksia. Yhteysviranomainen huomauttaa, että luonnonsuojelulain 83 § mukaisen poikkeusluvan yhtenä kriteerinä on vaihtoehtojen puute, joten ensisijaisesti haittoja tulee välttää.

Viitasammakko

Vaikutukset viitasammakkoon on arvioitu vaihtoehdossa VE1 suuriksi ja vaihtoehdoissa VE2 ja SVE1 kohtalaisiksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaihtoehtojen VE1, VE2 ja SVE1 osalta vaikutukset viitasammakkoon ovat suuria, sillä tiukasti suojeltuna lajina vaikutustyyppin herkkyys tulee arvioida erittäin suureksi. Vaikutusarviossa ei ole tunnistettu sitä, että viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioon ottaminen rakentamisessa ja vesienhallinnassa on välttämätöntä, sillä lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla suojeltuja. Mikäli lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentymistä tai niiden hävittämistä ei hankkeessa voida välttää, on toimijan haettava Lupa- ja valvontavirastolta luonnonsuojelulain 83 §:n mukaista lupaa poiketa lain 78 §:n mukaisesta heikentämiskiellosta. Ensisijaisesti on edistettävä vaihtoehtoja, joissa poikkeamista ei tarvita, sillä poikkeusluvan yhtenä kriteerinä on vaihtoehtojen puute.

Hankkeessa tulee huomioida myös Uusnivalan asema- ja yleiskaavan luontoselvityksissä (Sweco 21.11.2025) havaittu viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka vaihtoehdon SVE1 läheisyydessä.

Muu eläimistö

Yhteysviranomainen yhtyy arvioon, jonka mukaan hankkeesta ei synny lepakoille merkittäviä vaikutuksia.

Yhteysviranomainen huomauttaa, ettei arviointiselostuksen arvio hankkeen vaikutuksia luontodirektiivin liitteen II lajin metsäpeuraan on hyvin suppea. Yhteysviranomainen yhtyy kuitenkin arvioon, jonka mukaan hankkeesta aiheutuu vain vähäisiä vaikutuksia metsäpeuralle.

Yhteysviranomainen katsoo, että suurpetolajien osalta esitettyyn arviointiin sisältyy useita epävarmuustekijöitä, joista merkittävin on arvioinnin pohjana käytetyn aineiston varsin heikko laatu ja riittävyys. Vain eri vuodenaikoihin ajoittuvalla riittävän pitkän aikajakson kattavalla ja eri menetelmiä ja aineistoja hyödyntävällä tarkastelulla (pitkän aikavälin havaintorekisteritiedot, lumijälkilaskennat, riistakamerasuranta ym) voidaan saada luotettava käsitys jonkin alueen merkityksestä suurpetojen elinalueena.

Yhteysviranomainen katsoo, että esitetyn aineiston perusteella on saatu ainoastaan karkea käsitys hankealueen ja vaikutuspiirin merkityksestä näiden lajien elinympäristöinä, vaikutukset voivat olla arvioitua merkittävämpiä. Suden osalta esitettyihin johtopäätöksiin ei yhteysviranomaisella ole huomauttamista arviointiin liittyvistä puutteista huolimatta. Yhteysviranomainen kuitenkin huomauttaa, että susi ei enää ole luontodirektiivin liitteen IV a mukainen laji.

Ekologiset yhteydet

Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehdossa VE1 muodostuu kohtalainen vaikutus ekologiseen kytkeytyvyyteen ja vaihtoehdossa VE2 vähäinen. Yhteysviranomaisen

näkemyksen mukaan vaikutuksenarvio ekologiseen kytkeytyvyyteen on yleispiirteinen ja vaikka paneelikenttien paloittelu vaihtoehdossa VE2 on perusteltu lievennyskeino, ovat vaikutukset silti vähäistä suurempia eli kohtalaisia.

Suojelualueet

Luonnonsuojelualueisiin kohdistuvien vaikutusten mekanismit on tunnistettu riittävästi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan suojelualueiden herkkyys olisi tullut arvioida vähäistä suuremmaksi. Yhteysviranomainen kuitenkin yhtyy arvioon, jonka mukaan vaikutusten merkittävyys on vähäinen.

5.2 Pintavedet

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on esitetty osin puutteelliset tiedot pinta- ja pienvesien tämänhetkisestä tilasta ja kuormituksesta. Hankealue sijaitsee Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen lounaisosassa, Kalajoen vesistöalueella. Vesienhoidon suunnittelussa hankealue sijoittuu Kalajoki-Temmesjoki suunnittelualueelle. Suunnittelualueen pienvesiin kohdistuu nykytilassa kuormitusta, joista merkittävimpanä ravinnekuormittajana on maatalous. Maatalouden ravinnekuormaa syntyy erityisesti lannoituksesta, maanmuokkauksesta ja ojituksesta. Myös metsätaloudesta aiheutuu ravinnekuormaa, josta valtaosa on peräisin vanhoilta ojitusalueilta. Ravinnekuormituksen lisäksi kunnostusojitus aiheuttaa kiintoaineiden ja orgaanisten aineksien kuormitusta vesistöihin. Suunniteltu hankealue tai sähkönsiirtoreitit eivät sijaitse tulvariskialueella. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on hyvä, että selostuksessa tuodaan esiin sen, että tulvariskiennusteiden mukaan tulvat saattavat tulevaisuudessa ulottua myös suunnitellulle hankealueelle.

Hankealueella tai vaihtoehtoisten sähkönsiirtoreittien varrella ei sijaitse tilaluokiteltuja vesimuodostumia. Lähin vaikutusalueella sijaitseva tilaluokiteltu vesimuodostuma on Kalajoen keski- ja yläosa, jonne hankealueen pintavedet virtaavat. Kalajoki on voimakkaasti muutettu vesimuodostuma, ja Kalajoen keski- ja yläosan ekologinen tila on voimassa olevassa vesien tilaluokittelussa tyydyttävä suhteessa parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan. Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on hyvin tunnistettu Kalajoen keski- ja yläosaan kohdistuvat paineet ja vesienhoitoalueen toimenpideohjelmassa esitetyt vähennystarpeet fosfori- ja typpikuormitukselle. Yhteysviranomainen nostaa esiin selostuksessa esitetyn lisäksi, että Kalajoen keski- ja yläosan tila ei nykytilanteessa ole riskissä heikentyä.

Arviointiselostuksessa on keskitytty hulevesistä pinta- ja pienvesiin kohdistuvien vaikutusten kuvaukseen kuormituslaskelmien avulla. Laskelmissa ei ole huomioitu vaihtoehtoisia sähkönsiirron reittejä, eikä tiestön vaikutuksia. Arviointiselostuksen luvussa 15 todetaan, että tiestön vaikutus mahdollisiin pintavesivaikutuksiin on pieni. Yhteysviranomainen toteaa, että arvio on ristiriidassa muualla selostuksessa esitetyille arvioille siitä, että tiestöä joudutaan rakentamaan ja vahvistamaan hankealueella paljon. Tiestön rakentaminen on pysyvä muutos alueella ja sen vaikutus täytyy huomioida arvioinnissa koko hankkeen elinkaaren ajalle, ei ainoastaan rakennusajan osalta.

Turvemaalle rakennettaessa arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti kuivatusjärjestelyjen, ojituksen sekä mahdollisten massanvaihtojen määrä. Yhteysviranomaisen toteaa, että tiestö olisi tullut ottaa huomioon osana vaikutusten arviointia.

Yhteysviranomaisen katsoo, että selostuksessa mahdollisiksi pintavesivaikutuksiksi tunnistetut vaikutusmekanismit ja vaikutukset ovat oikean suuntaisia ja huomioivat pinta- ja pienvesiin ja vesiluontoon mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia kohtalaisesti. Yhteysviranomaisen toteaa, että on hyvä, että selostuksessa on tunnistettu mahdollisuus sille, että rakentamisvaiheen eroosio voi olla paikoitellen huomattavaa, eikä lyhytaikaisia korkeamman kuormituksen tilanteita voida sulkea pois. Mahdollisten pinta- ja pienvesivaikutusten arvioinnin ja niiden merkittävyyden tunnistamisen puutteeksi yhteysviranomaisen katsoo sen, että vaikutusten tarkempi suuruus, paikallinen kohdentuminen ja vesitaloudelliset muutokset jäävät osittain epävarmoiksi, koska kuivatusjärjestelyjä, tie- ja massanvaihtoratkaisuja ja niiden määrää sekä vesiensuojelurakenteiden toteutusta ei selostuksessa kuvata yksityiskohtaisesti. Selostuksessa ei myöskään käsitellä riittävästi sitä, miten hankkeen aiheuttama lisäkuormitus suhteutuu Kalajoen keski- ja yläosalla jo nykytilanteessa voimassa olevaan vesienhoidontavoitteeseen vähentää siihen kohdistuvaa typpikuormitusta 10–30 % ja fosforikuormitusta 30–50 %. Nämä puutteet huomioon ottaen selostuksessa esitettyyn arvioon mahdollisten pinta- ja pienvesivaikutusten merkittävyydestä liittyy huomattavaa epävarmuutta erityisesti pien- ja pintavesientilan ja vesienhoidontavoitteiden näkökulmasta.

Yhteysviranomaisen ei täysin yhdy arviointiselostuksessa esitettyyn näkemykseen ja katsoo, että ilman tehokkaita, hankkeen elinkaaren kattavia lievennystoimenpiteitä, vaikutusten merkittävyys voi muodostua vähäistä suuremmaksi. Hankkeen mahdollisessa jatkosuunnittelussa on erityisen tärkeää varmistaa tehokkaiden vesiensuojelutoimenpiteiden- ja rakenteiden oikea aikainen toteutus ja riittävyys hankkeen elinkaaren ajalle.

Ehdotetun hankealueen läheisyyteen sijoittuu useita joko toiminnassa tai luvitusvaiheessa olevia tuuli- ja aurinkovoimahankkeita. Mahdollisten pinta- ja pienvesiin kohdistuvien yhteisvaikutusten kuvaus pintavesiluvussa on kuitenkin hyvin rajallinen, eikä siinä esimerkiksi tuoda esille mahdollisia yhteisvaikutuksia aivan suunnitellun hankealueen viereen sijoittuvasta, jo luvitetusta Urakkanevan tuulivoimahankkeesta. Selostuksessa todetaan, että mahdollisia pintavesivaikutuksia voi esiintyä rakentamisen aikana, mikäli eri hankkeiden rakentaminen ajoittuu samaan aikaan. Sitä, millaisia kumuloituvia vaikutuksia hankkeiden vaikutusalueella sijaitseviin pinta- ja pienvesiin voi kohdistua, tai miten mahdollisia yhteisvaikutuksia voitaisiin ehkäistä, ei selostuksessa ole käsitelty. Ohjelmalausunnossa annetusta ohjeistuksesta huolimatta selostuksessa ei ole myöskään käsitelty mahdollisia yhteisvaikutuksia pinta- ja pienvesiin jo nykytilanteessa kohdistuvien kuormitustekijöiden kanssa. Yhteysviranomaisen katsoo selostuksessa esitetyn pinta- ja pienvesiin mahdollisesti kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioinnin puutteelliseksi, eikä

täysin yhdy arvioon mahdollisten yhteisvaikutusten vähäisyydestä hankkeen elinkaaren ajalle.

Lieventävät toimenpiteet

Laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä lähtökohtaisesti todetaan, että uusissa hankkeissa pitää pystyä toimimaan siten, että vesienhoidon tilatavoitteen saavuttaminen, vesien hyvä tila, ei vaarannu (laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä [20a § (19.12.2024/996)], eikä vesien tila huonone nykyisestä hankkeessa tehtävien toimenpiteiden seurauksena [laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 20 b § (19.12.2024/996)].

Yhteysviranomainen on ohjelmalausunnossa ohjeistanut hanketoimijaa selostuksessa kiinnittämään eritystä huomiota pintavesivaikutusten ehkäisemiseen ja lieventämiseen olosuhteisiin soveltuvilla keinoilla ja huomauttanut, että laskeutusaltaat yksistään eivät ole tehokas vesiensuojeluratkaisu turveperäiselle kiintoaineelle. Selostuksessa ei kuvata tarkemmin mahdollisten laskeutusaltaiden kokoa eikä sitä, miten niiden riittävyys ja vesiensuojeluteho varmistetaan hankkeen elinkaaren ajalle. Muita mahdollisia vesistövaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä selostuksessa ei kuvata.

Yhteysviranomainen toteaa, että koska selostuksessa ei ole tarkemmin kuvattu suunniteltuja kuivatustoimenpiteitä/järjestelyjä, vesiensuojeluun suunniteltuja laskeutusaltaita tai muita mahdollisia pinta- ja pienvesivaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä/rakenteita, esitetyn perusteella jää suurelta osin avoimeksi, miten ja kuinka tehokkaasti lievennystoimenpiteet ja vesiensuojelurakenteet tulevat ehkäisemään ja lieventämään hankkeesta aiheutuvia vesistövaikutuksia hankkeen elinkaaren aikana. Sekä kuivatusratkaisujen kuvausta että lieventävien toimenpiteiden riittävyyden tarkastelua hankkeen elinkaarenajalle tulee tarkentaa hankkeen mahdollisessa jatkosuunnittelussa.

5.3 Ilmastovaikutukset

Arviointiselostuksessa on todettu molempien toteutusvaihtoehtojen aiheuttavan suuren kielteisiä ilmastovaikutuksia. Arvioinnin tueksi on tehty erillinen ilmastaselvitys, joka on arviointiselostuksen liitteenä 3. Yhteysviranomainen pitää tehtyjä laskelmia ja arviointia kattavina. Arviointikriteerit huomioivat ilmastovaikutuksien arvioinnin eri osatekijät.

Hankkeen elinkaaren päästöistä paneelien tuotannosta syntyvät päästöt kohdistuvat ulkomaille, laskelmien mukaan jopa 90 % toiminnallisista päästöistä. Hankkeen toiminnalliset alueelle kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia syntyy rakentamisesta ja maankäytöstä. Tästä huolimatta paneelien tuottama uusiutuvan energian tuotannon alueelliset hyödyt jäävät vähäisiksi, koska hanke on suunniteltu toteutettavan turvemaille.

Hiilitaseen ja vesitalouden yhteisvaikutukset ovat keskeisin tekijä, joka ratkaisee, onko hanke kokonaisuutena ilmastolain asettamien tavoitteiden mukaisia. Hankkeen tuottamat ilmastohyöty jäävät osittaiseksi, jos alue pidetään kuivana energiantuotantoa varten. Kuivattu turve jatkaa hiilidioksidipäästöjä myös aurinkovoimalan alla.

Merkittäviä lieventämistoimia ovat välttää rakentamista ja kuivattamista ravinteikkaalla paksuturpeisilla alueilla. Hankkeessa nämä sijoittuvat hankealueen keskelle, joka voi toteutuksen kannalta olla haasteellista. Mikäli suunnittelussa voidaan vedenpinnan tasoa nostaa hallitusti, estäen hydrologiset muutokset, voivat hankkeen kokonaisilmastovaikutukset olla saavutettavissa hankkeen elinkaaren aikana.

Arvioinnissa ei esitetä vedentason nostamisen lieventämisvaikutuksia laskelmin. Ilman lieventämistoimia esitettyjen arvioiden pohjalta voidaan todeta, että hankkeen merkittävimmät ilmastovaikutukset eivät synny sähköntuotannosta vaan turvemaalle sijoittuvan aurinkovoima-alueen aiheuttamasta hiilivarastojen menetyksestä ja hiilinielujen heikkenemisestä.

Kansainväliset ja kansalliset tavoitteet uusiutuvan energian tarvetta ja kysyntää. Mikäli hanke voi sopimusten myötä osoittaa korvaavansa vain fossiilisia polttoaineita, voivat kokonaishyödytkin kasvaa, kuten arviointiselostuksen liitteessä 3. todetaan.

5.4 Muut ympäristövaikutukset

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Aurinkovoimakenttien maisemavaikutuksia voidaan yleisesti pitää paikallisina aurinkopaneelikenttien ollessa verrattain matalia. Hankealueen välittömään läheisyyteen sijoittuvien lomarakennusten osalta maiseman muutos voi olla merkittävä, etenkin jos alueen reunalle ei jätetä näköestettä. Hankealuetta lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Kalajokilaakson viljelymaisemat, sijaitsee n. 1,5 kilometrin etäisyydellä.

Ottaen huomioon esitetyt vaikutukset, yhteysviranomainen suosittelee, että rakenteiden sijoittelussa otetaan huomioon maisemavaikutukset ja hankkeen suunnittelu toteutetaan siten, että maisemalliset arvot säilyvät. Aurinkovoimakentän ja maisema-alueiden välillä on syytä säilyttää mahdollisuuksien mukaan puustoisia alueita ja huomioida suunnittelussa myös alueen pinnanmuodot. Yhteysviranomainen katsoo, että mahdollisia maisemavaikutusten lieventämiskeinoja on syytä tarkastella hankkeen mahdollisessa jatkosuunnittelussa. Yhteysviranomainen katsoo, että asutukselle ja maisemaan suuntautuvien vaikutusten lieventämistoimena ei voi tukeutua hankealuetta ympäröivien metsäisten vyöhykkeiden säilymiseen, elleivät kyseiset metsäalueet ole hanketoimijan hallinnassa.

Yhteysviranomainen katsoo arviointiselostuksessa esitetyn tavoin, että ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuutena vähäisen kielteisiä.

6 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

6.1 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Hanke saattaa edellyttää luonnonsuojelulain 83 §:n mukaista lupaa poiketa lain 78 §:n mukaisesta heikentämiskiellosta yhteen tai useampaan lajiin kohdistuvien vaikutusten osalta.

Arviointiselostuksessa on virheellisesti todettu liittymäluvan vastaavaksi viranomaiseksi Lupa- ja valvontavirasto. Liittymäluvat maanteille myöntää joko Sisä-Suomen elinvoimakeskus tai Pohjois-Suomen elinvoimakeskus.

Nivalan aurinkovoimahankkeen YVA-selostuksessa on kuvattu hankkeen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja tunnistettu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavatilanne. Maakuntakaavoitus ei ohjaa aurinkovoiman sijoittumista, mutta hankesuunnittelussa tulee huomioida maakuntakaavan tavoitteet ja suunnittelumääräykset. Lupa- ja valvontavirasto muistuttaa, että aurinkovoimahankkeella ei voida estää maakuntakaavojen keskeisten päämäärien ja tavoitteiden toteutumista ja tämä tulee varmistaa hankkeen jatkosuunnittelussa.

Aurinkovoimahankkeiden suunnittelussa tulee pyrkiä hallittuun alueidenkäyttöön ja lähtökohtaisesti laajojen aurinkovoima-alueiden sijoittuminen tulee ratkaista kaavoituksella. Aurinkovoimakenttien sijoittuessa alueelle, jonne kohdistuu muuta maankäyttöpainetta, on kaavoitus aina ensisijainen suunnittelukeino. Alueidenkäyttölaki on parhaillaan valmistelussa ja uuteen alueidenkäyttölakiin ollaan esittämässä yli 50 hehtaarin laajuisille aurinkovoima-alueille kaavoitusvaadetta. Lupa- ja valvontavirasto kannustaa käynnistämään kaavoitusmenettelyn Nivalan aurinkovoiman hankealueella.

Hankkeesta vastaavan on vesilain 5:6 §:n mukaisesti ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta valtion valvontaviranomaiselle vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä. Tässä hankkeessa tehtävien ojitusten määrä tulee erittäin todennäköisesti ylittämään vähäisen rajan, jolloin niistä tulee tehdä ojitusilmoitus, jossa kuvataan mm. ojitusjärjestelyt ja tarvittavat toimenpiteet mm. kuormituksen ja hydrologisen muutoksen lieventämiseksi. Lupa- ja valvontavirasto antaa ojitusilmoituksesta lausunnon, jossa mm. arvioidaan lieventämistoimenpiteiden riittävyys ja tarve vesilain mukaiseen lupaan.

6.2 Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevan kuulemisen tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä otettu huomioon. Lupalaeissa on lisäksi tarkemmat säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamisesta.

7 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakunnan liitolle ja muille asianomaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella YVA-lain 23 §:n mukaisesti. Lisäksi perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ovat nähtävillä ymparisto.fi-palvelussa osoitteessa: www.ymparisto.fi/uusnivala-aurinkovoima-YVA.

8 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 13 400 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty hankkeen vaatiman työmäärän mukaisesti (14-23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy Lupa- ja valvontaviraston maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Lupa- ja valvontavirastosta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

9 Sovelletut säännökset

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §
- Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
- Valtioneuvoston asetus (1177/2025) Lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuonna 2026 1§.

Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat Lupa- ja valvontaviraston asiantuntijat: Niina Kangas alueidenkäyttöyksiköstä, Malla Kukkonen vesien- ja merenhoitoyksiköstä, Maria Reiman luonnonsuojeluyksiköstä ja Jenni Väisänen kehittäminen ja osaston koordinaatio -yksiköstä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Kirsi Nieminen ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Kirsi Lehtinen.

Liitteet

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus (sähköisesti hankkeesta vastaavalle)

Jakelu

Hankkeesta vastaava (sähköisesti)

Tiedoksi

Lausunnon antajat (sähköisesti)

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihte: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/81522/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/81522/2026 har godkänts elektroniskt

Nieminen Kirsi 23.09.2026 11:05

Lehtinen Kirsi 23.09.2026 11:46